

LBRIS

We know
books

Franz Kafka

METAMORFOZA

REGIS

Cuprins

Cuvânt-înainte.....	3
Notă asupra traducerii	6
I	13
II.....	40
III	69
Studiu final	98

I

Când, într-o dimineață, Gregor Samsa se trezi din vise neliniștite, se găsi în patul său transformat într-o uriașă gănganie diformă. Zăcea pe spatele său, tare ca o platoșă, și, ridicându-și puțin capul, își văzu pânțelece boltit, maroniu și brăzdat de segmente arcuite, deasupra căruia plapuma abia se mai ținea, gata să alunece cu totul. Numeroasele lui picioare, jalnic de subțiri în comparație cu grosimea restului corpului, îi tremurau neputincioase înaintea ochilor.

„Ce s-a întâmplat cu mine?” își spuse. Nu era niciun vis. Camera lui — o cameră obișnuită pentru oameni, doar prea mică — se afla liniștită între cei patru pereți bine cunoscuți. Deasupra mesei, pe care era împrăștiată o colecție de mostre de stofă — căci Samsa era călător de comerț — atârna o imagine pe care o decupase de curând dintr-o revistă ilustrată și o așezase într-o ramă frumoasă, aurită. Înfațișa o doamnă care, purtând o pălărie de blană și o boa de blană, stătea foarte dreaptă și întindea privitorului un manșon greu de blană, în care dispăruse întregul ei antebraț.

Privirea lui Gregor se îndreptă apoi către fereastră, iar vremea mohorâtă — picăturile de ploaie izbeau pervazul ferestrei — îl făcu să devină profund

melancolic. „Cum ar fi dacă aş mai dormi puţin şi aş uita toate aceste nebulii?” îşi spuse; dar acest lucru era cu totul imposibil, fiindcă era obişnuit să doarmă pe partea dreaptă şi, în starea în care se afla acum, nu se putea aduce nicidecum în această poziţie. Oricâtă forţă ar fi depus ca să se arunce pe partea dreaptă, se rostogolea de fiecare dată înapoi, pe spate. Încercă asta, poate, de o sută de ori, îşi închise ochii ca să nu mai vadă picioarele care se zbăteau, şi se opri abia când simţi în partea stângă o durere uşoară, surdă, cum nu o mai simţise niciodată până acum.

„Ah, Doamne”, se gândi el, „ce meserie istovitoare mi-am ales! Zi de zi pe drum. Necazurile afacerilor sunt mult mai mari decât la munca propriu-zisă din firmă, iar pe deasupra mai vine şi această pastose a călătoriilor: grijile pentru legăturile de tren, mâncarea luată la ore neregulate şi proastă, un contact uman mereu schimbător, niciodată durabil, niciodată cu adevărat cordial. Să le ia dracul pe toate!”

Simţi o uşoară mâncărime în partea de sus a abdomenului; se târî încet, tot pe spate, mai aproape de tăblia patului, ca să-şi poată ridica mai bine capul; găsi locul care-l mânca, acoperit de o mulţime de puncte albe, mărunte, pe care nu şi le putea explica, şi vru să-l atingă cu unul dintre picioare, dar îl trase îndată înapoi, căci un val de fiori reci îl străbătu.

Se lăsă din nou în vechea poziţie. „Trezitul acesta atât de matinal”, se gândi el, „te prosteşte de-a binelea. Omul trebuie să-şi aibă somnul lui. Alţi călători trăiesc ca femeile din harem. Dacă mă întorc, de pildă, dimineaţa la han, ca să trec în scris comenzile primite, acei domni abia atunci iau micul dejun. Să încerc eu asta cu şeful meu — m-ar da imediat afară. De altfel, cine ştie dacă nu mi-ar prinde chiar bine. Dacă nu m-aş gândi la părinţii mei, mi-aş fi dat de mult demisia; m-aş fi dus la el, aş fi stat în faţa biroului şi i-aş fi spus părerea mea, din adâncul inimii. Ar fi căzut de pe birou! Şi oricum, e ciudat felul acesta de a sta cocoţat acolo şi de a vorbi de sus cu angajatul care, pe deasupra, din cauza surzeniei lui, trebuie să se apropie foarte mult de el. Ei bine, încă nu este cu totul pierdută speranţa: odată şi-odată voi face rost de banii cu care să achit datoria părinţilor — ar mai trebui vreo cinci-şase ani — şi atunci voi face neapărat pasul, fără milă. Deocamdată, însă, trebuie să mă ridic, fiindcă trenul meu pleacă la cinci.”

Şi îşi îndreptă privirea către ceasul deşteptător, care ticăia pe dulap. „Tată ceresc!” se gândi el. Era ora şase şi jumătate, iar limbile înaintau liniştit mai departe; era chiar trecut de jumătate, apropiindu-se deja de fără un sfert. Să nu fi sunat deşteptătorul? Se vedea limpede, din pat, că fusese potrivit corect la ora patru; desigur că sunase.

Da, dar era oare posibil să fi dormit fără să se trezească la acest zguduitor sunet de mobilă? Ei bine, nu dormise tocmai liniștit, dar probabil cu atât mai profund. Dar ce avea să facă acum? Următorul tren pleca la ora șapte; ca să-l prindă, ar fi trebuit să se grăbească nebunește, iar colecția nici măcar nu era împachetată, iar el însuși nu se simțea deloc proaspăt sau în stare de mișcare. Iar chiar dacă ar fi prins trenul, furtuna de reproșuri din partea șefului nu mai putea fi evitată, fiindcă funcționarul firmei îl așteptase la trenul de la ora cinci și raportase, cu siguranță de mult, absența lui. Era o creatură a șefului, fără coloană vertebrală și fără minte.

Cum ar fi dacă s-ar declara bolnav? Ar fi însă extrem de jenant și suspect, căci în cei cinci ani de serviciu Gregor nu fusese bolnav nici măcar o dată. Desigur, șeful ar fi venit cu medicul de la casa de asigurări, le-ar fi făcut părinților reproșuri pentru fiul lor leneș și ar fi respins orice obiecție invocându-l pur și simplu pe medic, pentru care, de altfel, nu există decât oameni perfect sănătoși, dar lipsiți de voință de muncă. Și, de altminteri, oare n-ar fi avut chiar, în acest caz, într-o anumită măsură, dreptate? Gregor se simțea într-adevăr — în afară de o somnolență cu totul inutilă, rămasă după somnul prelungit — destul de bine și avea chiar o foame neobișnuit de puternică.

În timp ce cântărea toate acestea cu cea mai mare

grabă, fără a se putea totuși hotărî să părăsească patul — ceasul bătea tocmai fără un sfert la șapte — se auziră câteva bătăi discrete în ușa dinspre tăblia patului. „Gregor”, se auzi — era mama — „este fără un sfert la șapte. Nu trebuia să pleci?” Vocea ei blândă! Gregor se cutremură când își auzi glasul cu care îi răspunse, glas ce era, în mod limpede, al lui, dar în care se strecurase, ca venind din adânc, un piuit dureros, de neînfrânat, care nu făcea decât să lase cuvintele, la început, suficient de clare, pentru ca apoi să le descompună într-un ecou atât de tare, încât nu mai știai dacă auziseși sau nu bine. Gregor ar fi vrut să dea un răspuns amănunțit și să explice totul, dar, în împrejurările date, se mulțumi să spună doar: „Da, da, mulțumesc, mamă, mă ridic imediat.”

Din cauza ușii de lemn, schimbarea vocii lui, în afară, probabil că nu se observase, căci mama se mulțumi cu această explicație și se depărtă târșându-și pașii.

Însă prin mica lor convorbire ceilalți membri ai familiei își dăduseră seama că Gregor, în mod neașteptat, era încă acasă, și deja bătea la una dintre ușile laterale tatăl, slab, dar cu pumnul. „Gregor, Gregor”, strigă el, „ce se întâmplă?” După o mică pauză, adăugă, cu glas mai grav: „Gregor! Gregor!”

La cealaltă ușă laterală, însă, se auzi, șoptind, sora: „Gregor, nu te simți bine? Ai nevoie de ceva?”

De ambele părți Gregor răspunse: „Sunt gata

imediat”, străduindu-se, printr-o articulare cât mai îngrijită și prin introducerea unor pauze lungi între cuvinte, să înlătore orice lucru suspect din glasul său.

Tatăl se întoarse, astfel, la micul dejun; în schimb, sora șopti: „Gregor, deschide, te rog”, iar Gregor nici nu se gândea la asta, ci lăuda prudența pe care o dobândise în călătorii, de a încuia, chiar și acasă, toate ușile pe timpul nopții.

Mai întâi, voia să se ridice liniștit și fără să fie deranjat, să se îmbrace și, înainte de toate, să ia micul dejun, iar abia pe urmă să chibzuiască celelalte, căci își dădea limpede seama că, rămânând în pat, nu va ajunge cu gândurile la nicio concluzie rezonabilă. Își aduse aminte că, nu o dată, simțise în pat o durere ușoară, poate chiar rezultatul unei poziții incomode, care, odată ridicat, se dovedise o simplă închipuire, și era curios cum aveau să se risipească, treptat, și gândurile lui de acum. Că schimbarea vocii nu era decât prevestirea unei puternice răceli, boală profesională a călătorilor de comerț, nu se îndoaia nicidecum.

Să dea plapuma la o parte fusese un lucru cu totul ușor; îi ajunsese să-și umfle puțin trupul și ea căzuse de la sine. Dar de aici încolo lucrurile se îngreunau, mai ales pentru că era atât de neobișnuit de lat. Ar fi avut nevoie de brațe și de mâini ca să se ridice, în locul cărora avea numai acele piciorușe

numeroase, aflate într-o mișcare neconținută și neregulată și pe care, pe deasupra, nu le putea stăpâni. Când încerca să îndoaie unul dintre ele, acela era primul care i se întindea din nou; iar dacă, în sfârșit, reușea cu acel picior să facă ceea ce intenționa, toate celelalte lucrau între timp — ca scăpate din frâu — într-o agitație extremă, dureroasă.

„Numai să nu mă zăbovesc inutil în pat”, își spusese Gregor.

La început încercă să scoată din pat partea inferioară a trupului; dar tocmai această parte — pe care, de altfel, nici nu o văzuse încă și despre care nu-și putea face o reprezentare limpede — se dovedi prea puțin manevrabilă: se mișca atât de încet; și, când în cele din urmă, aproape înnebunit, se împinse cu toată forța înainte, fără nicio precauție, își alesese de fapt direcția greșită, izbi cu putere de stâlpul de jos al patului, iar durerea arzătoare pe care o simți îi arătă că tocmai partea inferioară a trupului era, în acea clipă, probabil cea mai sensibilă.

Se hotărî, așadar, să scoată mai întâi din pat partea superioară a corpului și, cu mare atenție, își întoarse capul către marginea patului. Aceasta îi reuși destul de ușor; și, în pofida lățimii și greutateii ei, masa corpului se lăsă, în cele din urmă, încet în voia mișcării capului. Dar când își ținu, în cele din urmă, capul în afara patului, în aerul liber, îl cuprinse o teamă să înainteze și mai mult în acest fel,

căci, dacă avea să se lase astfel în jos, trebuia să se întâmple aproape un miracol ca să nu-și rănească și capul. Iar tocmai acum nu-și putea îngădui nicicum să-și piardă cunoștința; ar fi preferat mai bine să rămână în pat.

Dar, după ce, oftând, se regăsi iar, cu aceeași trudă, întins ca mai înainte și văzu iarăși cum picioarele lui se luptau între ele, poate chiar mai rău ca înainte, fără să poată găsi vreo cale de a pune ordine și liniște în acea dezlănțuire, își spuse din nou că îi era cu neputință să rămână în pat și că cel mai înțelept era să sacrifice totul, dacă măcar ar exista cea mai mică speranță de a se elibera astfel de acolo.

Totodată, nu uita să-și amintească, din când în când, că, mult mai bune decât hotărârile disperate, sunt reflecțiile liniștite și cât se poate de calme. În astfel de momente își fixa privirea cât putea de pătrunzător asupra ferestrei, dar, din păcate, neajutorata și palida priveliște a ceții de dimineață, care acoperea până și partea cealaltă a străzii înguste, nu-i putea dărui nici încredere, nici bună dispoziție.

„Este deja ora șapte”, își spuse el, la o nouă bătaie a ceasului, „deja ora șapte, și încă o asemenea ceață.”

Și rămase o vreme nemișcat, cu o respirație slabă, ca și cum s-ar fi așteptat ca, din liniștea deplină, să renască la starea obișnuită, normală, firească a lucrurilor.

Apoi însă își spuse: „Până să bată șapte și un sfert, trebuie neapărat să fiu cu totul ieșit din pat. Pe de altă parte, până atunci va veni și cineva de la firmă să întrebe de mine, căci firma se deschide înainte de ora șapte.”

Și începu acum să-și legene corpul, pe toată lungimea lui, uniform, ca să se poată deplasa complet în afara patului. Dacă reușea să cadă în acest fel din pat, capul, pe care voia să-l ridice brusc în momentul căderii, ar fi rămas, după toate prevederile, nevătămat. Spatele părea tare; căderii pe covor nu i-ar fi putut pricinui mare lucru. Cea mai mare grijă i-o făcea însă zgomotul puternic pe care trebuia negreșit să-l producă și care, cu siguranță, ar fi trezit — dacă nu spaimă — cel puțin neliniște dincolo de toate ușile. Dar trebuia să riște.

Când Gregor atârna deja pe jumătate în afara patului — noua metodă semăna mai curând cu un joc decât cu un efort; nu trebuia decât să se leagane din când în când cu câte un impuls — îi trecu prin minte cât de simplu ar fi fost totul dacă ar fi avut parte de ajutor. Doi oameni vânjoși — se gândea la tatăl său și la servitoare — ar fi fost de ajuns; nu le-ar fi trebuit decât să-și strecoare brațele sub spațele lui boltit, să-l desprindă astfel din pat, să se aplece cu povara și apoi să îngăduie, cu atenție, ca el să-și completeze balansul pe podea, unde picioarele, spera, aveau să capete, în sfârșit, un sens.

Dar, lăsând deoparte faptul că uşile erau încuia-
te, ar fi trebuit, oare, să ceară cu adevărat ajutorul?
În pofida situaţiei sale disperate, nu-şi putu repri-
ma un zâmbet la acest gând.

Era deja într-atât de avansat, încât, la un balans
mai energic, abia îşi mai putea ţine echilibrul şi
trebuia, curând, să se hotărască în sfârşit, căci mai
erau cinci minute până la şapte şi un sfert — când
soneria răsună brusc la uşa apartamentului.

„Este cineva de la firmă”, îşi spuse el, încreme-
nind aproape, în timp ce picioruşele îi dansau cu
atât mai repede. Pentru o clipă totul rămase tăcut.

„Nu deschid”, îşi spuse Gregor, cuprins de o nă-
dejde absurdă.

Dar apoi, fireşte, ca întotdeauna, servitoarea
merse cu pas hotărât la uşă şi deschise.

Gregor nu mai avu nevoie să audă decât primul
cuvânt de salut al vizitatorului şi ştia imediat cine
era — procuristul în persoană.

De ce era Gregor sortit să lucreze tocmai într-o
firmă în care, la cea mai mică abatere, se năştea de-
odată cea mai mare suspiciune? Oare toţi angajaţii
erau nişte netrebnici? Nu exista printre ei niciun
om cu adevărat devotat, căruia, dacă nu valorifica
pentru firmă câteva ore ale dimineţii, să-i roadă vi-
novăţia sufletul până la nebunie şi să ajungă chiar
în imposibilitatea de a se ridica din pat?

Nu ar fi fost suficient, dacă tot trebuia întrebat,

să fie trimis un ucenic? Era într-adevăr nevoie să
vină procuristul însuşi — şi astfel întreaga familie
nevinovată să vadă că examinarea acestei „situaţii
suspecte” nu putea fi încredinţată decât minţii lui
luminate?

Sub impulsul emoţiei în care-l aruncară ace-
ste reflecţii, mai curând decât în urma unei hotă-
rări limpede, se smuci dintr-odată cu toată pute-
rea afară din pat. Se auzi o bufnitură zdravănă, dar
nu chiar un zgomot de prăbuşire. Căderea fusese,
întrucâtva, atenuată de covor, iar spatele se dovedi
mai elastic decât îşi închipuise Gregor; de aceea se
produse doar un sunet surd, nu prea izbitor. Numai
capul nu-l protejase destul — îl izbi; îl întoarse şi îl
frecă de covor, de ciudă şi de durere.

„Ceva a căzut acolo înăuntru”, spuse procuristul,
în odaia din stânga.

Gregor încercă să-şi imagineze dacă nu i s-ar pu-
tea întâmpla, poate, şi procuristului ceva asemănător
cu ceea ce i se întâmplase lui astăzi; trebuia, în fond,
să admiti o astfel de posibilitate. Dar, ca o replică
brutală la această întrebare, procuristul făcu acum,
în odaia alăturată, câţiva paşi apăsaţi, lăsându-şi
ghetele lăcuite să scârţâie. Din odaia din dreapta,
sora îi şopti, ca să-l pună la curent pe Gregor:

„Gregor, a venit procuristul.”

„Ştiu”, spuse Gregor pentru sine, dar nu îndrăz-
ni să ridice glasul atât încât să poată fi auzit de ea.